

Kaders voor flexibele leerlingenzorg

Utrecht, 8 september 2005
Overleggroep Herijking zorg

Inleiding

De gezamenlijke onderwijsorganisaties¹, verenigd in de 'Overleggroep Herijking Zorg', formuleren in deze notitie naar aanleiding van de brede evaluatie Weer Samen Naar School (WSNS), Leerling Gebonden Financiering (LGF) en Onderwijsachterstanden (OAB) een aantal voorstellen gericht op de verbetering van de leerlingenzorg. De huidige stelsels in het primair onderwijs (WSNS), voortgezet onderwijs (LWOO en Praktijkonderwijs), speciaal onderwijs (REC/LGF) en BVE zijn erg complex, bureaucratisch en sluiten niet goed op elkaar aan. Ook zijn er in de praktijk tal van afstemmingsproblemen tussen de systemen en is de ervaring dat de systemen weinig ruimte bieden om maatwerk te leveren. Al met al zijn dit redenen voor de onderwijsorganisaties om de discussie te starten over hoe het beter kan.

De onderwijsorganisaties willen met de herijking van de leerlingenzorg komen tot een systeem dat flexibel en transparant is, een systeem waar zowel ouders en leerlingen als scholen snel hun weg in kunnen vinden en dat er toe leidt dat iedere leerling een passend onderwijszorgarrangement aangeboden krijgt. Het systeem belegt de verantwoordelijkheid voor het arrangement eenduidig. Tot slot moet het systeem ruimte laten om maatwerk te bieden en regionaal te zoeken naar de beste oplossing.

De onderwijsorganisaties willen geen systeem van bovenaf; er komen geen blauwdrukken meer. Het is de bedoeling dat er ruimte wordt geboden aan schoolbesturen om, in onderlinge samenwerking, zelf invulling te geven aan leerlingenzorg. Uiteraard staat daar tegenover dat ouders en leerlingen wel de onderwijszorg moeten kunnen krijgen die nodig is zonder daarbij te maken te krijgen met wachtlijsten, langdurige indicatietrajecten of verschillende loketten met hun eigen regels. In deze notitie willen de onderwijsorganisaties de hoofdlijnen van hun toekomstbeeld schetsen.

Onderwijszorgplicht: ruimte in gebondenheid

Ruimte

De onderwijsorganisaties willen de huidige druk van wet- en regelgeving verminderen. Dat kan door nieuwe en heldere afspraken te maken tussen overheid en onderwijsveld over de hoofdlijnen. Die afspraken zijn hard, maar het onderwijsveld krijgt ruimte bij het invullen van die afspraken.

Voorgesteld wordt om uit te gaan van een onderwijszorgplicht voor schoolbesturen. Dit betekent dat ieder schoolbestuur de verantwoordelijkheid heeft een passend onderwijszorgarrangement aan te bieden aan iedere leerling die zich bij een school van dat schoolbestuur aanmeldt of bij

---

¹ Het betreft: AOb, AOC Raad, AVS, Besturenraad, Bond KBO, Bond KBVO, BVE raad, CMHF, Concent, Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs, OCNV, PCSO, Schoolmanagers_VO, VBS, VGS, VOS/ABB en WEC-raad.

een school van dat bestuur is ingeschreven. Deze verplichting betekent niet dat ieder schoolbestuur alle mogelijke onderwijszorgarrangementen in huis moet hebben. Als een schoolbestuur een bepaald arrangement niet zelf in huis heeft, zal dat bestuur in samenspraak met besturen die dit arrangement wel kunnen aanbieden, bijvoorbeeld de huidige vormen van speciaal onderwijs, afspraken maken zodat de leerling dat onderwijszorgarrangement aangeboden krijgt. Wederzijdse samenwerking op basis van gemaakte afspraken tussen schoolbesturen is daarmee niet vrijblijvend, maar integraal onderdeel van de onderwijszorgplicht.

De onderwijszorgplicht wordt wettelijk vastgelegd en geldt als bekostigingsvoorwaarde. De onderwijszorgplicht beschrijft het doel, maar laat de uitwerking aan het schoolbestuur. Het bestuur vult de onderwijszorgplicht verder in met ouders en andere belanghebbenden. Voor de onderwijszorgplicht en voor samenwerking tussen schoolbesturen geldt dat de huidige kaders op het punt van denominatie blijven bestaan.

Gebondenheid

Schoolbesturen in zowel primair, voortgezet, speciaal als BVE-onderwijs kunnen zich niet onttrekken aan de onderwijszorgplicht. Maar ze hebben ruimte om zelf invulling te geven aan hun verantwoordelijkheid. Die invulling moet wel voldoen aan een aantal randvoorwaarden:

- 1 Samenwerking: Schoolbesturen hebben niet alle mogelijke onderwijszorgarrangementen in huis. Dat betekent dat ze samenwerken met die partners die nodig zijn om iedere leerling een passend aanbod te doen. Binnen het onderwijs en daar waar nodig erbuiten, bijvoorbeeld met Jeugdzorg en gemeenten. De implicaties van deze samenwerking zullen de komende periode onderwerp zijn van nader onderzoek. In ieder geval wordt aandacht besteed aan 1) de positie van kleinere besturen en met name één-pitters en specifieke groepen scholen (zoals AOC-scholen, scholen voor praktijkonderwijs, scholen voor speciaal basisonderwijs en scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs), 2) schoolbesturen die zich aan hun verantwoordelijkheid onttrekken, 3) schoolbesturen die onevenredig veel zorgleerlingen krijgen aangemeld, 4) leerlingen die moeilijk plaatsbaar zijn en 5) de implicaties die kunnen optreden als ouders hun kinderen bij verschillende besturen tegelijk aanmelden.
- 2 Bekostiging: De schoolbesturen krijgen voldoende middelen om de onderwijszorgplicht waar te kunnen maken. Er komt een budget dat deels wordt opgenomen in de lump sum en er komt een budget dat is gebaseerd op indicatiestelling. De schoolbesturen krijgen vervolgens ruimte bij het inzetten van deze budgetten, waarbij recht wordt gedaan aan de afspraken die schoolbesturen onderling hebben gemaakt. De precieze invulling van de bekostigingssystematiek is komend najaar onderwerp van studie. Aandacht wordt besteed aan 1) de verhouding tussen landelijke voorschriften en bestuurlijke ruimte, 2) de voor- en nadelen voor specifieke groepen scholen (zoals AOC-scholen, scholen voor praktijkonderwijs, scholen voor speciaal basisonderwijs en scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs) en 3) de positie van ouders.
- 3 Vier functies: De schoolbesturen hebben de taak vier functies in te vullen, namelijk 1) diagnosticeren en indiceren, 2) adviseren van leerlingen/ouders en scholen, 3) ondersteunen van leerlingen/ouders en 4) makelen zodat leerlingen een passend aanbod krijgen. De wijze waarop schoolbesturen inhoud geven aan deze functies is open. Daarbij wordt uiteraard aangesloten bij de afspraken die schoolbesturen onderling hebben gemaakt. In de Overleggroep is de suggestie gedaan om dit te doen in de vorm van een onderwijszorgloket dat de samenwerkende schoolbesturen inrichten. Voorwaarde is wel

- dat iedere ouder en leerling snel een passend onderwijsarrangement wordt aangeboden. De invulling moet voor leerlingen en ouders transparant en gebruiksvriendelijk zijn.
- 4 Verantwoording: Schoolbesturen leggen verantwoording af aan de Inspectie (verticale verantwoording) en aan alle direct betrokkenen (horizontale verantwoording) over de wijze waarop ze invulling hebben gegeven aan de onderwijszorgplicht, over de inzet van de middelen, over de resultaten die daarmee worden bereikt en over de stappen die ze gaan zetten als blijkt dat onderdelen niet goed genoeg gaan.
  - 5 Personeel: De mensen in het onderwijs moeten in de dagelijkse praktijk de zorg realiseren. Om dit goed te kunnen doen, is een investering in het zittende en toekomstige onderwijspersoneel een belangrijke voorwaarde.
  - 6 Ouders en leerlingen: De positie van ouders en leerlingen moet gewaarborgd worden. Op dit punt worden de komende periode voorstellen uitgewerkt. Dat gebeurt in samenspraak met OCW en de ouderorganisaties.

Ontstaan vanuit de praktijk

Bovenstaand beeld vraagt een proces van zoeken naar nieuwe vormen van samenwerking. Dit zal niet vanzelf gaan en dit zal ook niet overal even snel gaan. Daarom stellen de onderwijsorganisaties voor een groeimodel te volgen.

Op het punt van samenwerking wordt gestart vanuit de bestaande situatie. Er wordt aangesloten bij bestaande vormen van samenwerking. Er gebeurt al veel op het gebied van samenwerking tussen primair onderwijs, voortgezet onderwijs, BVE-onderwijs en speciaal onderwijs. Ook vormen van samenwerking met Jeugdzorg en gemeenten komen in toenemende mate voor. Regio's waar schoolbesturen elkaar gevonden hebben, kunnen die samenwerking voortzetten. Er wordt niet voorgeschreven wie met wie moet samenwerken of hoe die samenwerking er uit moet zien. Wel wordt invloed uitgeoefend als blijkt dat er geen landelijk dekkend netwerk ontstaat, als regio's onvoldoende herkenbaar zijn of als schoolbesturen niet tot samenwerking komen.

Op het punt van autonomie wordt eveneens gestart vanuit de bestaande situatie. De huidige wet- en regelgeving blijft bestaan. Schoolbesturen die laten zien dat zij in staat zijn in goed overleg invulling te geven aan de onderwijszorgplicht en daarbij te voldoen aan de gestelde randvoorwaarden kunnen op eigen verzoek ruimte krijgen. Er wordt dus gewerkt volgens het principe van verdiende autonomie.

Tot slot hebben de gezamenlijke onderwijsorganisaties een aantal kwaliteitsstandaarden met een ondersteuningslijn ontwikkeld waarin concreet wordt beschreven op welke wijze dit hele proces ondersteund kan worden. Kenmerk van deze lijn is dat gewerkt wordt vanuit het principe van zelfbinding. Dus ook hier geldt dat er geen blauwdrukken zijn en dat er ruimte wordt geboden. Maar de schoolbesturen worden uitgedaagd en aangesproken om zichzelf te binden op de onderwijszorgplicht.

Hoe verder

Bovenstaande lijn geeft de kaders. Het vat de principes samen waarlangs de organisatie van de onderwijszorg aan leerlingen in de toekomst ingevuld gaat worden. Het is proces van zoeken waarbij overheid, leerlingen en ouders, schoolbesturen en mensen die in het onderwijs werken samen een optimale aanpak realiseren. Dat vraagt veel inzet en doordenking. De gezamenlijke

onderwijsorganisaties willen daar na de zomervakantie een start mee maken en de kaders die in deze notitie zijn geschetst met alle betrokken partijen verder gaan invullen.